

“YANGI BAHOLASH TIZIMI SHAROITIDA BSB VA ChSB NATIJARINI TAHLIL QILISH ORQALI TA’LIM SIFATINI OSHIRISH”

Muallif:

Djumamuratova Gozzal Bazarbaevna

Qoraqalpog‘iston Respublikasi Qonliko‘l tumani

maktabgacha va maktab ta’limi bo‘limi tasarrufidagi

23-sonli umumta’lim maktabining

o‘quv ishlari bo‘yicha direktor o‘rinbosari

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada umumiy o‘rta ta’lim maktablarida joriy etilgan Bo‘lim summativ baholash (BSB) va Chorak summativ baholash (ChSB) natijalarini tahlil qilishning ta’lim sifatini oshirishdagi ahamiyati yoritilgan. Baholash natijalaridan samarali foydalanish, o‘quvchilarning bilim darajasini aniqlash, pedagogik faoliyatni takomillashtirish hamda ta’lim jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, baholash natijalariga asoslangan boshqaruvning afzalliklari va amaliy ahamiyati yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: BSB, ChSB, baholash tizimi, ta’lim sifati, o‘zlashtirish, monitoring, kompetensiya, pedagogik faoliyat, tahlil, samaradorlik.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается значение анализа результатов суммативного оценивания за раздел (БСО) и суммативного оценивания за четверть (ЧСО) в повышении качества образования в общеобразовательных школах. Освещены вопросы эффективного использования результатов оценивания, определения уровня знаний учащихся, совершенствования педагогической деятельности и повышения

качества образовательного процесса. Также раскрыты преимущества управления образованием на основе результатов оценивания.

Ключевые слова: БСО, ЧСО, система оценивания, качество образования, успеваемость, мониторинг, компетенция, педагогическая деятельность, анализ, эффективность.

ANNOTATION

This article discusses the importance of analyzing the results of Section-Based Summative Assessment (SBSA) and Quarter-Based Summative Assessment (QBSA) in improving the quality of education in secondary schools. The paper highlights effective use of assessment results, identification of students' achievement levels, improvement of teaching practices, and enhancement of educational quality. The advantages of data-driven educational management are also discussed.

Keywords: SBSA, QBSA, assessment system, educational quality, achievement, monitoring, competence, pedagogical activity, analysis, effectiveness.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim sifatini oshirish masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Zamonaviy jamiyat sharoitida maktab bitiruvchisidan nafaqat ma'lum hajmdagi bilimga ega bo'lish, balki o'z bilimlarini amaliyotda qo'llay olish, mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va turli hayotiy vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish kabi kompetensiyalar ham talab etilmoqda. Shu sababli ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholashga bo'lgan yondashuv ham tubdan o'zgarib bormoqda.

An'anaviy baholash tizimi asosan yakuniy natijalarni qayd etishga qaratilgan bo'lsa, yangi baholash tizimi o'quvchining rivojlanish jarayonini muntazam kuzatish, o'zlashtirish darajasini aniqlash hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladigan ma'lumotlarni shakllantirishga yo'naltirilgan. Bo'lim summativ baholash (BSB) va

Chorak summativ baholash (ChSB) aynan mana shunday maqsadlarga xizmat qiluvchi samarali baholash vositalari hisoblanadi.

Bugungi kunda BSB va ChSB natijalari nafaqat o‘quvchilar bilimini baholash, balki maktab faoliyatini tahlil qilish, pedagogik jarayon samaradorligini aniqlash va ta’lim sifatini boshqarishda muhim manba sifatida foydalanilmoqda. Shu jihatdan mazkur natijalarni chuqur o‘rganish va tahlil qilish ta’lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

ASOSIY QISM

BSB va ChSB baholash tizimi o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarini davlat ta’lim standartlari talablari asosida aniqlash imkonini beradi. Mazkur tizimning asosiy afzalligi shundaki, u o‘quvchilarning faqatgina bilim darajasini emas, balki bilimlarni amaliyotda qo‘llash qobiliyatini ham baholashga xizmat qiladi.

Bo‘lim summativ baholash ma’lum bir mavzular ketma-ketligi yoki bo‘lim yakunida tashkil etiladi. Ushbu baholash orqali o‘quvchilarning bo‘lim davomida egallagan bilim va ko‘nikmalari aniqlanadi. Chorak summativ baholash esa chorak davomida o‘tilgan barcha mavzularni qamrab olib, o‘quvchilarning umumiy tayyorgarlik darajasini baholash imkonini beradi.

Amaliy kuzatuvlar shuni ko‘rsatadiki, baholash natijalari o‘z vaqtida tahlil qilinganda ta’lim jarayonidagi ko‘plab muammolarni aniqlash mumkin bo‘ladi. Ayrim hollarda o‘quvchilar ma’lum mavzularni yetarli darajada o‘zlashtirmaganligi natijalarda yaqqol namoyon bo‘ladi. Bunday vaziyatlarda o‘qituvchi tomonidan qo‘shimcha tushuntirishlar berilishi, mustahkamlash mashg‘ulotlari tashkil etilishi yoki individual yondashuv asosida ish olib borilishi mumkin.

BSB va ChSB natijalarining tahlili fanlar kesimida ham muhim ahamiyatga ega. Natijalar qaysi fanlarda o‘quvchilar yuqori natijalarni qayd etayotganini, qaysi fanlarda esa qo‘shimcha metodik yondashuvlarga ehtiyoj mavjudligini ko‘rsatadi. Bu esa metodik birlashmalar faoliyatini yanada samarali tashkil etishga yordam beradi.

Ta'lim sifatini oshirishda baholash natijalarining statistik tahlili ham muhim o'rin tutadi. Har bir sinf, fan va o'quvchi kesimida olingan ma'lumotlar umumlashtirilib, rivojlanish dinamikasi aniqlanadi. Natijalar asosida o'quvchilarning o'zlashtirish darajasidagi o'zgarishlar kuzatilib, tegishli chora-tadbirlar ishlab chiqiladi.

O'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari faoliyatida BSB va ChSB natijalarini tahlil qilish alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki aynan ushbu natijalar ta'lim jarayonining haqiqiy holatini aks ettiruvchi muhim ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Natijalar asosida fan o'qituvchilari faoliyati o'rganiladi, metodik yordamga ehtiyoj sezayotgan pedagoglar aniqlanadi hamda ularning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash choralari belgilanadi. Baholash natijalaridan foydalanish orqali o'quvchilarning individual rivojlanish trayektoriyasini shakllantirish ham mumkin. Har bir o'quvchining bilim darajasi, qiziqishi va ehtiyojidan kelib chiqib qo'shimcha mashg'ulotlar tashkil etilishi ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Maktab amaliyotida BSB va ChSB natijalari bo'yicha o'tkaziladigan tahliliy yig'ilishlar ham muhim ahamiyatga ega. Bunday yig'ilishlarda o'qituvchilar o'zaro tajriba almashadi, mavjud muammolar yuzasidan fikr bildiradi va kelgusidagi vazifalarni belgilab oladi. Bu esa jamoada hamkorlik muhitini shakllantirish bilan birga, pedagogik faoliyat sifatini oshirishga ham yordam beradi.

Baholash natijalarini ota-onalar bilan muhokama qilish ham ijobiy samara beradi. Ota-onalar farzandlarining ta'limdagi yutuq va kamchiliklari haqida muntazam ma'lumotga ega bo'lib boradi. Natijada oila va maktab hamkorligi mustahkamlanadi hamda o'quvchilarning ta'limga bo'lgan mas'uliyati ortadi.

Shuningdek, baholash natijalari asosida ta'lim jarayonini rejalashtirish imkoniyati kengayadi. O'quvchilarning qiyinchilikka duch kelayotgan mavzulari aniqlanib, keyingi darslarda ularga ko'proq e'tibor qaratiladi. Bu esa bilimlardagi bo'shliqlarning oldini olishga xizmat qiladi.

Zamonaviy ta'limda ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv muhim o'rin tutadi. BSB va ChSB natijalari ta'lim sifatini baholash, monitoring qilish va rivojlantirish uchun ishonchli manba bo'lib xizmat qiladi. Natijalardan oqilona foydalanish maktab faoliyati samaradorligini oshirishning muhim shartlaridan biridir.

Maktabimiz amaliyotida BSB va ChSB natijalari muntazam ravishda tahlil qilinib borilmoqda. Tahlillar natijasida ayrim sinflarda matematik savodxonlik va matn bilan ishlash ko'nikmalarida qiyinchiliklar mavjudligi aniqlandi. Ushbu holatlarni bartaraf etish maqsadida qo'shimcha mashg'ulotlar va metodik seminarlar tashkil etildi. Natijada keyingi baholashlarda o'quvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlarida ijobiy o'sish kuzatildi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, BSB va ChSB baholash tizimi ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi zamonaviy va samarali mexanizm hisoblanadi. Mazkur baholash natijalarini muntazam tahlil qilish orqali o'quvchilarning bilim darajasi, pedagoglarning faoliyati va ta'lim jarayonining umumiy holati haqida aniq ma'lumotlarga ega bo'lish mumkin.

Baholash natijalariga asoslangan tahliliy yondashuv ta'lim jarayonidagi mavjud muammolarni o'z vaqtida aniqlash, samarali pedagogik qarorlar qabul qilish va o'quvchilar o'zlashtirish ko'rsatkichlarini oshirish imkonini beradi. Ayniqsa, o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosarlari tomonidan ushbu natijalardan samarali foydalanish ta'lim sifati va maktab boshqaruvi samaradorligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shu bois har bir ta'lim muassasasida BSB va ChSB natijalarini muntazam monitoring qilish, tahlil etish va natijalarga asoslangan amaliy choralarni ishlab chiqish ta'lim sifatini ta'minlashning muhim shartlaridan biri sifatida qaralishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1.O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.

2.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasiga oid farmon va qarorlari.

3. Umumiy o‘rta ta’limning Davlat ta’lim standarti. – Toshkent.
4. Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligining baholash tizimiga oid metodik tavsiyalari.
5. Pedagogika nazariyasi va tarixi bo‘yicha ilmiy manbalar.
6. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari va kompetensiyaviy yondashuvga oid adabiyotlar.